

HIV İLE ENFEKTE HASTALARIN CİNSEL İŞLEV BOZUKLUKLARININ PARTNERLERİYLE BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ

Gizem Er¹, Şua Sümer¹, Nazlım Aktuğ Demir¹, Memduha Aydın², Onur Ural¹

¹Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji AD

²Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri AD

GİRİŞ

- HIV/AIDS'in ilk olarak tanımlandığı dönemden günümüze kadar hastaların tanı ve tedavi süreçleri ile yaşam kalitelerinde belirgin düzelme sağlanmıştır.
- Yaşam kalitesinde önemli rol oynayan faktörlerden biri de insan doğasının bir parçası olan cinsel hayattır.
- En sık bulaş yolunun cinsel yol olması, hastaların tanı sonrası cinsel işlevlerini etkilemektedir.
- Hastalarda tanı sonrası görülen cinsel işlev bozuklukları sadece hastaları değil hastaların partner/partnerlerini de etkilemektedir.
- Çalışmamızda; HIV ile enfekte hastaların cinsel işlev bozukluklarının partnerleriyle birlikte değerlendirilmesi amaçlandı.

MATERYAL-METOD

- Bu çalışma kliniğimizde takip ve tedavi edilen, cinsel aktif olan 99 HIV (+) hasta ve son bir yıl içinde düzenli partneri olan 44 hastanın 45 partneri (bir hastanın iki partneri mevcuttu) olmak üzere toplam 144 kişi üzerinde yapıldı.
- Çalışmaya 18 yaş ve üzerinde olan, gebe olmayan HIV (+) hastalar dahil edildi.
- Cinsel işlev bozukluklarının değerlendirilmesi amacıyla hastalara ve partnerlerine, Glombok Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ) ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (ACYÖ) yapıldı.
- Testlere ek olarak cinsel işlev bozukluğu nedenleri arasında yer alan anksiyete ve depresyonu dışlamak amacıyla Beck Anksiyete (BAÖ) ve Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) uygulandı.

BULGULAR

- 99 hastanın; 11'i (%11,1) kadın, 88'i (%88,9) erkek
- 45 partnerin; 33'ü (%73,3) kadın, 12'si (%26,7) erkek

Her iki grupta kadın ve erkek yaş ortanca değerlerinde fark yok ($p>0,05$)

- kadın hastaların (n=11); 11'i (%100) heteroseksüel
- erkek hastaların (n=88); 45'i (%51,1) heteroseksüel
24'ü (%27,3) homoseksüel
19'u (%21,6) biseksüel

Cinsel yönelim açısından kadın ve erkek hastalar arasındaki fark anlamlı ($p=0,009$)

- kadın partnerlerin (n=33); 33'ü (%100) heteroseksüel
- erkek partnerlerin (n=12); 8'i (%66,7) heteroseksüel
3'ü (%25,0) homoseksüel
1'i (%8,3) biseksüel

Cinsel yönelim açısından kadın ve erkek partnerler arasındaki fark anlamlı ($p=0,002$)

Hastaların partner durumlarına göre cinsel işlevleri değerlendirildiğinde;

- Partneri olmayan hastaların, partneri olan hastalara göre;
 - Cinsel doyumun değerlendirildiği GRCDÖ'de; testin alt boyutlarından **sıklık** ve **kaçınma** ile **toplam** puanlarında yükseklik saptandı.
 - Cinsel yanıt döngüsünün değerlendirildiği ACYÖ puanlarında ise fark tespit edilmedi.
 - Anksiyete ve depresyon ölçeklerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktu.
- Bu durum partneri olmayan hastaların ilişki sıklığını azalttıkları ve fizyolojik bir neden olmaksızın ilişkiden kaçındıklarını gösterdi.

GRCDÖ Alt Boyutları	Partneri Olan Hasta (n=44) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	Partneri Olmayan Hasta (n=55) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
Sıklık	4 (2-4,75)	5 (4-6)	606	<0,001
İletişim	3 (2-4)	3 (1-5)	1122	0,531
Kaçınma	2 (0-4)	3 (2-5)	810,5	0,004
Dokunma	3 (0-6)	4 (2-7)	965	0,082
Doyum	5,5 (3-7)	6 (4-8)	1046	0,244
Vajinismus/Empotans	5 (2,25-7)	5 (4-7)	1092	0,402
Anorgazmi/Erken boşalma	6 (3-8)	6 (4-9)	1151,5	0,679
Toplam	29 (18,25-34,75)	35 (26-41)	856	0,013

ACYÖ Alt Boyutları	Partneri Olan Hasta (n=44) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	Partneri Olmayan Hasta (n=55) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
Cinsel istek	3 (1,25-3)	3 (2-4)	1011	0,135
Cinsel uyarılma	3 (2-3)	3 (3-4)	952	0,058
Lubrikasyon/Ereksiyon	2,5 (1,25-4)	3 (2-3)	1163,5	0,736
Orgazm	3 (2,25-3,75)	3 (2-4)	1104,5	0,436
Doyum	2 (1-3)	3 (1-3)	1159	0,707
Toplam	14 (11-15)	15 (11-17)	1033,5	0,212

Ölçek Puanı	Partneri Olan Hasta (n=44) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	Partneri Olmayan Hasta (n=55) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
BAO	8,5 (3-15)	10 (4-20)	1088,5	0,392
BDÖ	9 (4-15)	15 (4-20)	970,5	0,091

Partneri olan hastaların partnerlerinin HIV (+) veya HIV (-) olması durumuna göre cinsel işlevleri değerlendirildiğinde;

- Partneri HIV (-) olan hastalarda cinsel doyumun değerlendirildiği GRCDÖ'de **doyum** alt boyut puanları yüksek saptandı.
- Cinsel yanıt döngüsünün değerlendirildiği ACYÖ puanlarında ise fark tespit edilmedi.
- Anksiyete ve depresyon ölçeklerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktu.
- Bu durum partnerin HIV (-) olması durumunda hastanın ilişki sırasında fizyolojik bir neden olmaksızın partnerine zarar vermekten korkması ile ilişkilendirildi.

GRCDÖ Alt Boyutları	HIV - Partneri Olan Hasta (n=35) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	HIV + Partneri Olan Hasta (n=9) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
Sıklık	4 (2-4)	3 (1,5-5)	155,0	0,941
İletişim	3 (2-4)	3 (2-5,5)	138,5	0,575
Kaçınma	2 (0-4)	2 (1-4)	145,5	0,722
Dokunma	2(0-6)	4 (2,5-6,5)	114,0	0,196
Doyum	6 (4-8)	2 (1-5,5)	73,5	0,014
Vajinismus/Empotans	5 (3-7)	5 (2-7)	155,5	0,953
Anorgazmi/Erken boşalma	7 (3-8)	5 (3,5-7)	145,5	0,725
Toplam	30 (19-35)	26 (17-37,5)	137,0	0,550
ACYÖ Alt Boyutları	HIV - Partneri Olan Hasta (n=35) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	HIV + Partneri Olan Hasta (n=9) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
Cinsel istek	3 (1-3)	3 (2,5-3)	139,5	0,572
Cinsel uyarılma	3 (2-4)	3 (3-3)	135,0	0,489
Lubrikasyon/Ereksiyon	3 (1-4)	2 (1,5-4)	155,5	0,952
Orgazm	3 (2-4)	3 (3-3)	142,0	0,627
Doyum	2 (1-3)	3 (1,5-3,5)	129,5	0,397
Toplam	14 (10-16)	14 (12,5-15,5)	138,0	0,569
Ölçek Puanı	HIV - Partneri Olan Hasta (n=35) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	HIV + Partneri Olan Hasta (n=9) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
BAÖ	8 (2-15)	12 (6,5-23,5)	124,5	0,336
BDÖ	9 (4-17)	8 (3-12,5)	132,5	0,466

ART rejimlerinin cinsel işlev bozuklukları üzerine etkisinin değerlendirilmesi;

- Çalışmamıza katılan hastaların kullandıkları ART rejimleri arasında PI grubu antiretroviral ilaçlar yoktu.
- Hastaların kullandıkları ART rejimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı ($p>0,05$).
- ART rejimlerinin çalışma grubumuzda dengeli dağılım gösterdiği görüldü.
- ART rejimlerine göre cinsel işlevler değerlendirildiğinde rejimler arasında hastaların GRCDÖ ve ACYÖ puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p>0,05$).
- Bu nedenle ilaca bağlı cinsel işlev bozuklukları dışlandı.

Hastaların ART süresine göre cinsel işlevleri değerlendirildiğinde;

- ART'nin ilk 3 yılı içindeki hastaların, 3 yıldan uzun süredir tedavi alan hastalara göre;
 - Cinsel doyumun değerlendirildiği GRCDÖ alt boyutları ve toplam puanlarda fark bulunmadı.
 - Anksiyete ve depresyon ölçeklerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktu.
 - Cinsel yanıt döngüsünün değerlendirildiği ACYÖ'de **cinsel istek, lubrikasyon/ ereksiyon** alt boyutları ve **toplam** puanları yüksek saptandı.
- Bu durum hastalığın erken döneminde hastalığı kabullenme ve cinsel yaşama hastalık varlığında adaptasyon süreci ile ilişkilendirildi.

GRCDÖ Alt Boyutları	Yeni tanı ve 0-36 ay (n=69) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	37 ay ve üzeri (n=30) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
Sıklık	4 (3-6)	4 (3,75-5,25)	1009	0,841
İletişim	3 (2-4,5)	3 (0-4,25)	916	0,360
Kaçınma	3 (1-4)	3 (1,75-6)	954	0,533
Dokunma	4 (1-6)	3,5 (0-6,25)	998	0,776
Doyum	6 (4-8)	6 (2-7,25)	896	0,286
<u>Vajinismus/Empotans</u>	5 (4-7)	5 (2-6)	874,5	0,218
<u>Anorgazmi/Erken boşalma</u>	6 (3,5-8)	6 (3,75-8)	964	0,587
Toplam	32 (25-39,5)	29,5 (21,75-39,25)	915	0,360

ACYÖ Alt Boyutları	Yeni tanı ve 0-36 ay (n=69) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	37 ay ve üzeri (n=30) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
Cinsel istek	3 (2,5-4)	2,5 (1-3)	659,5	0,002
Cinsel uyarılma	3 (3-4)	3 (1,75-4)	843,5	0,128
<u>Lubrikasyon/Ereksiyon</u>	3 (2-4)	2 (1-3)	767	0,036
Orgazm	3 (3-4)	3 (2-4)	983,5	0,681
Doyum	3 (2-3)	2 (1-3)	843,5	0,127
Toplam	15 (12-16,5)	12 (8,75-15)	677,5	0,006

Ölçek Puanı	Yeni tanı ve 0-36 ay (n=69) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	37 ay ve üzeri (n=30) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
BAÖ	10 (4,5-19)	6,5 (2,75-16)	840,5	0,138
BDÖ	12 (4,5-19,5)	8,5 (4-17,25)	870	0,208

Partnerlerin HIV durumlarına göre cinsel işlevleri değerlendirildiğinde;

- HIV (+) partnerler ile HIV (-) partnerlerin GRCDÖ,ACYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı.
- Anksiyete ve depresyon ölçeklerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktu.
- Bu durum HIV (+) partner sayısının az olmasıyla ya da partnerlerin HIV/AIDS hakkında farkındalık düzeylerinin düşük olmasıyla ilişkilendirildi.

GRCDÖ Alt Boyutları	HIV – Partner (n=36) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	HIV + Partner (n=9) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
Sıklık	4 (3-5)	3 (1,5-5)	145,5	0,635
İletişim	4 (2-5)	3 (2,5-5,5)	147	0,667
Kaçınma	3 (0-4,75)	2 (0-4)	144	0,603
Dokunma	2,5 (0-4)	4 (2,5-6)	122	0,247
Doyum	4 (2,25-7,75)	2 (0-5,5)	98	0,068
Vajinismus/Empotans	5 (4-7)	5 (2-7)	137	0,475
Anorgazmi/Erken boşalma	5 (4-8)	5 (3,5-7)	153,5	0,808
Toplam	25,5 (18,25-37,75)	26 (17-37,5)	146,5	0,660

ACYÖ Alt Boyutları	HIV – Partner (n=36) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	HIV + Partner (n=9) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
Cinsel istek	3 (1,25-3)	3 (2-3)	157,5	0,891
Cinsel uyarılma	3 (2-3)	3 (2,5-3)	158	0,904
Lubrikasyon/Ereksiyon	3 (2-3)	2 (1-3,5)	128,5	0,325
Orgazm	3 (2-4)	3 (3-3,5)	140	0,506
Doyum	2 (2-3)	3 (1,5-3,5)	135	0,426
Toplam	13 (10,25-15,75)	13 (11,5-15)	150,5	0,743

Ölçek Puanı	HIV – Partner (n=36) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	HIV + Partner (n=9) Ortanca (1.-3. Çeyreklik)	U	p*
BAÖ	6 (2-11)	12 (6,5-22)	102,5	0,091
BDÖ	3 (1-9)	8 (3-14)	107,5	0,120

SONUÇ

- Çalışmamız HIV/AIDS hastalarının cinsel işlev bozukluklarını partnerleriyle birlikte değerlendiren ilk çalışmadır.
- HIV/AIDS tanısı almış olmak hastalarda erken dönemde cinsel fonksiyonları bozarken cinsel doyumunu etkilememektedir.
- Cinsel doyumunu etkileyen temel faktör partner durumudur.
- Düzenli partneri olan hastalar cinsel doyum problemi yaşamazken partneri olmayan hastalar cinsel birliktelikten kaçınarak sıklığı azaltmaktadır.
- Diğer taraftan HIV/AIDS hastalarının partnerlerinde HIV pozitiflik durumundan bağımsız olarak cinsel yaşamda belirgin bir etkilenim görülmemektedir.
- Özellikle partnerlerle birlikte HIV/AIDS hastalarının değerlendirildiği yeni çalışmalara ihtiyaç vardır.

İlginiz için teşekkür ederim...

Hastaların ve Partnerlerin Sosyodemografik Bulguları

- Hastaların %55,6'sının son bir yıl içinde düzenli partneri yoktu.
- Tanı sonrası erkek hastalarda ve partnerlerde çok eşlilik oranı ve cinsel ilişki sıklığında belirgin düşüş saptandı.
- Kadın hastaların; çoğunluğu evli ve tek eşli, yaşam boyu partner sayısı düşük, çalışmıyor, alkol kullanım oranları düşük
- Erkek hastalar; heteroseksüeller genellikle tek eşli, homoseksüeller ve biseksüellerde tanı öncesi çok eşlilik oranı yüksek, homoseksüellerde herhangi bir işte çalışmama, medeni halinin bekar olması, alkol kullanımı ve son bir yılda düzenli partnerlerinin bulunmama oranı yüksek ayrıca homoseksüel erkek hastalar, heteroseksüel erkek hastalara göre daha genç
- Kadın partnerlerde; eğitim ve gelir düzeyi düşük, çoğunluğu evli ve tek eşli
- Erkek partnerlere HIV pozitiflik oranı, eğitim düzeyi, medeni halinin bekar olma durumu, çok eşlilik, sigara ve alkol kullanım oranları yüksek

Çalışmanın Kısıtlılıkları

- Çalışmamızın kısıtlılıkları arasında;
 - Cinsiyet ve kişi sayısı uyumlu olmadığı için hasta ve partnerlerin karşılaştırmalarının yapılamaması
 - Partnerlerin cinsiyet dağılımındaki farklılıklar nedeniyle kendi içinde karşılaştırmalarının yapılamaması sayılabilir.